

Potje PENSIOENEN

Uw pensioenpot
en pensioenfonds in beeld

Carel Petersen

Pensioen Bestuur
& Management

Potje PENSIOENEN

Carel Petersen

Pensioen Bestuur & Management

Potje PENSIOENEN

Uw pensioenpot
en pensioenfonds in beeld

Carel Petersen

Pensioen Bestuur
& Management

Deze uitgave kwam tot stand in
samenwerking met het vakperiodiek
Pensioen Bestuur & Management
(www.pensioenbestuurenmanagement.nl)

Nr. 1 PBM-dossierreeks

1ste druk 22.000 exemplaren

Eindredactie: Joyce Koster, Bussum

Illustraties: Lies Kindt, Amsterdam

Vormgeving: Hans Britsemmer, Kudelstaart

Drukwerk: A-D Druk, Zeist

ISBN: 90 809 5371 7

©2005 Petersen-Consult, Epse

Niets uit deze uitgave mag worden vermenig-
vuldigd, op welke wijze dan ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van
Petersen-Consult.

Het doel van deze publicatie is om op een beknopte en voor breed
publiek toegankelijke wijze inzicht te verschaffen in pensioenregelin-
gen en in het belang en wijze van werken van pensioenfondsen die
deze regelingen uitvoeren. Dit gaat per definitie ten koste van details.
Bovendien zijn geen twee van de circa 800 pensioenfondsen gelijk.
Ditzelfde geldt voor de door deze pensioenfondsen uitgevoerde pen-
sioenregelingen.

Als u wilt weten hoe uw eigen pensioenfonds werkt en hoe uw eigen
pensioen eruitziet, kunt u zich het beste wenden tot uw eigen pen-
sioenfonds of werkgever.

Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.
Alhoewel deze publicatie met zorg is samengesteld, aanvaarden
auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor schade die voort-
vloeit uit eventuele onvolledigheden en/of onjuistheden.

Woord vooraf

Het Nederlandse pensioenstelsel op basis van kapitaaldekking en solidariteit is uniek in de wereld. Het biedt werkenden een voorspelbaar uitzicht op een financieel onbezorgde oude dag aan het einde van de carrière.

Onderzoek van de Nederlandsche Bank bevestigt het beeld dat de meeste Nederlanders niet houden van risico als het om hun pensioen gaat. Dit is begrijpelijk. Na pensionering bent u voor uw levensonderhoud tenslotte afhankelijk van wat u in uw arbeidzame leven bijeen hebt gespaard. U kunt misschien wel iets langer doorwerken als u eenmaal de pensioengerechtigde leeftijd hebt bereikt, maar daar zit een grens aan. Hoe ouder u bent, hoe moeilijker het zal zijn met werk eventuele financiële tekorten op te vangen. Het is daarom zaak ver voor uw pensionering na te gaan hoe het ervoor staat met uw oudedagsvoorziening.

Hetzelfde onderzoek van de Nederlandsche Bank wijst paradoxaal genoeg eveneens uit dat het onderwerp 'pensioenen' bij maar weinig mensen écht leeft. Velen hebben geen idee hoe een pensioen wordt opgebouwd, laat staan dat ze weten welke

risico's dit oplevert en wie deze draagt.

Het is u vast duidelijk dat het nodig is de pensioenkennis van de Nederlanders te vergroten. *Potje Pensioenen* levert hieraan een uitstekende bijdrage.

Nout Wellink
President van de Nederlandsche Bank

Van belang

Verreweg de meeste mensen hebben hun pensioen via een pensioenfonds geregeld. Of beter, laten regelen, want veel keus hebt u niet. Als werknemer doet u meestal verplicht mee aan een pensioenregeling.

Pensioenen en pensioenfondsen komen de laatste jaren steeds meer in het nieuws. Meestal, zoals bij het meeste nieuws, in negatieve zin. Soms is dat terecht, maar soms ook niet. Hoe dan ook, pensioenen en pensioenfondsen beginnen nu echt een hot item te worden. Met mogelijk een stammenoorlog tussen jongeren en ouderen in het verschiet. Het is nu dus toch wel eens tijd om een beetje idee te krijgen hoe uw pensioenfonds werkt. Wat ze daar bijvoorbeeld met uw pensioenpot doen, waarom ze wel of niet indexeren en wie de baas in uw pensioenfonds is. En, minstens zo belangrijk, waar u zelf op moet letten bij uw pensioenregeling.

Het doel van dit boek is u daarbij te helpen. Uw pensioen en al het reilen en zeilen van pensioenfondsen komt erin aan de orde. In hoofdlijnen natuurlijk, want met alle details gaan we u niet vermoeien. Als u die wilt weten, kunt u dat navragen bij uw eigen pensioenfonds of werkgever.

Inhoudsopgave

Voor alle zekerheid is de concepttekst door enkele professionals en deelnemers aan pensioenregelingen gelezen. Dit zijn Renzo Driessen, deelnemer Pensioenfonds Horeca & Catering, Bram van Els, manager communicatie Bedrijfstakpensioenfonds Metalektro, René van de Kieft, lid hoofddirectie PGGM, Gerard Krijnen, directeur Pensioenfonds voor de Medische Specialisten, John Neervens, directievoorzitter ABP, Aernoud Oosterholt, directeur Uitgeverij Tirion, Pieter Tjallema, deelnemer Pensioenfonds Akzo-Nobel, Joost Snoep, deelnemer Bedrijfstakpensioenfonds Metalektro en Poseidon, René Upperman, directeur Pensioenfonds Atos Origin, Elske ter Veld, voorzitter Stichting Pensioenkijs.nl en voormalig staatssecretaris Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Luuk Winkel, deelnemer ABP en Leo Witkamp, algemeen directeur Pensioenfonds PNO Media. Hen wil ik graag bedanken voor de nuttige suggesties. Tevens dank aan mijn echtgenote Marja voor haar actieve hulp, en mijn dochter Othilde en zoon Felix voor hun suggesties.

Tot slot: als u suggesties hebt voor een volgende druk, aarzel niet en laat het mij weten. Mailt u naar c.petersen@wxs.nl.

Veel leesgenoegen,

Carel Petersen

Woord vooraf

door Nout Wellink, president De Nederlandsche Bank

Van belang

1. Een pensioenfonds: daar krijg je later geld van!

Waarom het handig is om wat meer van uw pensioenfonds te weten

2. Twee of meer verdiepingen plus zolder

Voor als u wilt meepraten over pensioenen

3. De spelregels

Hoe pensioenfondsen werken

4. Voldoende geld in kas!?

Waar het u en de pensioenwereld om gaat

5. De kunst van het beleggen

Hoe pensioenfondsen omgaan met de pensioenpotten

6. Wie is de baas van uw pensioenfonds?

Over de deskundigheid van pensioenfondsbestuurders en de was de deur uit of zelf doen

7. Uw pensioenbelofte in geuren en kleuren

Waar u (of uw partner) op kan rekenen én waarop u moet letten

8. Helderheid

Luiken open en ramen lappen

9. Wat uw pensioenpot te wachten staat

Goede tijden, slechte tijden voor pensioenen

Bijlagen

Checklist voor uw eigen pensioenregeling

Hoe uw pensioenfonds werkt in schema

Gegevens over de 25 grootste pensioenfondsen

Nuttige adressen

Register

1. Een pensioenfonds: daar krijg je later geld van!

Waarom het handig is om wat meer van uw pensioenfonds te weten

Om maar meteen met de deur in huis te vallen: pensioenen zijn, zoals de Engelsen het zo mooi kunnen zeggen, 'boring', saai dus. Daarover zijn we het eens. Maar, en nu volgt er het grote MAAR: het gaat wel om veel geld, uw geld. Hoeveel? Anno 2005 zo'n 550 miljard euro dat bij uw pensioenfonds en dat van de buren zit. Geld bestemd voor úw pensioen.

Wist u dat er per deelnemer aan een pensioenregeling gemiddeld ruim 70.000 euro in zijn of haar pensioenpot zit? Dat geld is opzijgezet voor uw pensioen. Voor de meeste mensen is dat meer dan dat zij op hun bankrekening hebben staan!

Totaal zit er in de pensioenpotten van pensioenfondsen dus zo'n 550 miljard euro. Dat is meer dan het inkomen dat we met z'n allen jaarlijks in Nederland verdienen. Dit astronomische bedrag is bestemd voor de pensioenuitkeringen van de huidige en toekomstige gepensioneerden. Dus voor uw pensioen. Want de meeste mensen ontvangen naast de AOW een aanvullend pensioen van een pensioenfonds of verzekeraar. Dat is maar goed ook, want van alleen een AOW-uitkering is het moeilijk rondko-

men. Tenzij u natuurlijk een sober type bent. Of nog een appeltje voor de dorst hebt, zoals een flinke bankrekening.

Daarbij komt dat het aantal ouderen fors zal toenemen. De vergrijzing maakt de AOW steeds duurder. Dat maakt, u hoort het regelmatig, de toekomst van de AOW onzeker.

Daarom is het des te beter dat bijna alle werknemers meedoen aan een pensioenregeling. Uw werkgever heeft dit geregeld via een pensioenfonds of bij een verzekeraar. Verreweg de meeste mensen zitten bij één van de 800 pensioenfonds in Nederland. De kans is dus groot dat ook u later geld krijgt van een pensioenfonds. Of al ontvangt als u reeds gepensioneerd bent. Trouwens, omdat we via onze pensioenpotten geld opzij hebben gezet, dus kapitaal hebben gevormd, praten we over kapitaaldekking.

Stevige bedragen

Dat is mooi, zult u zeggen. Maar waar kan ik dan op rekenen? Daar gaat het u natuurlijk om.

Het antwoord is heel eenvoudig: dat hangt af van het bedrag dat er bij pensioenering in uw pensioenpot zit. Dan gaat u natuurlijk zeggen 'Tja, dat weet ik niet'.

Om u enig idee te geven, is het goed te weten dat bij een modaal inkomen van zo'n 30.000 euro per jaar het opgebouwde pensioenvermogen bij pensioenering pakweg 130.000 euro bedraagt. Hieruit ontvangt u dan daarna gemiddeld zo'n 8000 à 9000 euro aan pensioen per jaar. Dit dan uw hele verdere leven.

Als u minder dan modaal verdient, ontvangt u later minder geld. Maar ook dan is uw pensioen de moeite waard! Al gauw een paar duizend euro per jaar, een welkome aanvulling op de AOW. Voor

de bovenmodale gelukkigen geldt uiteraard het omgekeerde verhaal. Een hoger inkomen geeft een hoger pensioen.

Bij bijvoorbeeld twee keer modaal loopt het pensioen al snel op tot zo'n 25.000 euro per jaar.

Voor steeds meer mensen gaat het bij hun pensioenregeling dus om stevige bedragen. Het zal bovendien niet lang meer duren voordat het aanvullend pensioen voor de meerderheid van de werknemers belangrijker is dan de AOW!

U zou dus wel gek zijn als u daar niet een beetje aandacht aan zou besteden. Het is tenslotte voor u bedoeld.

U of uw werkgever, maar waarschijnlijk allebei, hebben jarenlang pensioenpremie betaald. Uw pensioenfonds probeert dit zo goed mogelijk te beleggen. Daaraan hoeft u niet te twijfelen. Want goed beleggen betekent dat er minder premie betaald hoeft te worden. Iedereen blij, u, maar ook uw werkgever.

Wakker worden!

Dan zien we krantenkoppen als 'Pensioenfonds verjubelen vermogen' en 'Indexering in gevaar'.

Dat zit ons niet lekker. Kunnen we nog wel op ons pensioen vertrouwen?

Zit mijn pensioenfonds niet te slapen?

Goed zo, nu wordt ú wakker.

U kent uw exacte pensioenpot niet, maar weet nu wel dat het om veel geld gaat. Uw geld, voor úw pensioeninkomen.

Tijd dus om u bezig te gaan houden met uw pensioen.

Om antwoord te vinden op vragen als:

- Hoe wordt mijn pensioengeld eigenlijk belegd?
Pensioenfonds hebben een paar jaar geleden ook flink geld

op de beurs verloren. Kan ik het dan niet beter zelf doen?

- Wie beslist er eigenlijk over zaken als beleggen en indexeren van pensioen?
- Hoe kan ik invloed uitoefenen?
- Waarom gaat de premie omhoog?
- Kan ik uit het pensioenfonds stappen?
- Kan ik op mijn pensioenfonds vertrouwen?
- Wat is eigenlijk een 'slaper'? Misschien u wel!

Antwoorden op deze en andere vragen over uw pensioen en pensioenfonds vindt u in de volgende hoofdstukken.

2. Twee of meer verdiepingen plus zolder

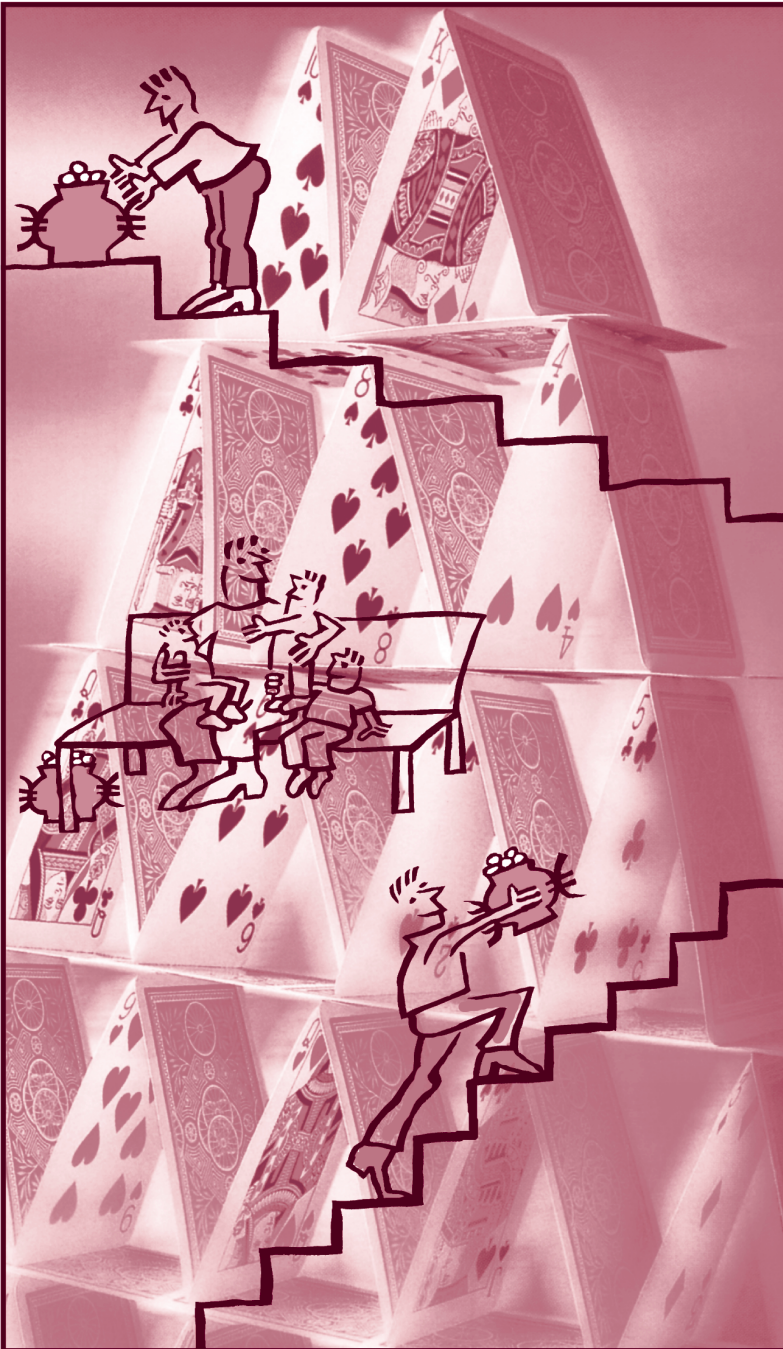
Voor als u wilt meepraten over pensioenen

Iedereen kent wel de AOW, de basispensioenvoorziening voor elke Nederlander. Dit vinden we nu vanzelfsprekend. Maar wist u ook dat de AOW eigenlijk nog maar vijftig jaar bestaat? Daarvoor hadden veel ouderen het financieel echt moeilijk. We mogen dus met zijn allen blij zijn met de AOW. Want hoewel een AOW-uitkering alleen geen vetpot is, is hiermee echte armoede onder ouderen gelukkig uitgebannen.

De AOW-uitkering is voor een alleenstaande 65-plusser zo'n 12.000 euro per jaar. Voor gehuwde 65-plussers is de AOW-uitkering samen circa 16.000 euro per jaar. Dit zijn de brutobedragen. Netto blijft er iets minder over.

Als we ons pensioenstelsel als een huis beschouwen, dan is de AOW de benedenverdieping. Het mooie hiervan is ook dat de AOW door koppeling aan het minimumloon elk jaar zo ongeveer aan de prijsstijging wordt aangepast. Als dat niet zo was, zou de uitkering snel in waarde dalen.

Rekent u maar mee: bij een prijsstijging van ruim 2 procent is de uitkering na tien jaar al zo'n kwart minder waard. Dus in euro's van nu een uitkering van 9000 euro per jaar voor een alleenstaande 65-plusser. Dat scheelt een flinke slok op een borrel met de uitkering van 12.000 euro nu.

U hebt er geen omkijken naar

Bovenop de AOW bouwen vrijwel alle werknemers een aanvullend pensioen op. Waarom is dit eigenlijk zo?

Het antwoord is eenvoudig: bijna alle ondernemingen hebben een pensioenregeling. Als u bij zo'n onderneming gaat werken, bent u verplicht om aan die regeling mee te doen. Dat hebben werkgevers en vakbonden onder goedkeurend oog van de overheid nu eenmaal zo afgesproken. Veel keus hebt u dus niet. Daar zitten voor- en nadelen aan vast.

Het nadeel is dat u een aanvullend pensioen misschien zelf zou willen regelen. Of u bent van het zonnige type dat zegt 'Dat zien we later wel'. Dus dat u (voorlopig) helemaal niks wilt regelen.

Dat kan dus niet. U doet verplicht mee. Het grote voordeel daarvan is natuurlijk dat er automatisch elke maand geld opzij wordt gezet voor uw pensioenpot. U hebt er geen omkijken naar.

Een aantal groepen zelfstandigen, zoals loodsen en artsen, heeft hun eigen pensioenfondsen. Deze beroepsgroepen hebben indertijd op eigen initiatief besloten een pensioenfonds op te richten. Daar neemt bijvoorbeeld uw huisarts verplicht aan deel. Dit besluit hebben zij niet voor niets genomen! De voordelen van een pensioenfonds zijn ook voor hen groter dan de nadelen.

Een aantal pensioenfondsen zoals het ABP en Philips Pensioenfondsen dateert uit de jaren twintig van de vorige eeuw. Sommige zijn zelfs nog ouder. Maar een echt grote vlucht namen de pensioenfondsen net als de AOW pas zo'n vijftig jaar geleden. Het pensioen dat via uw werkgever wordt geregeld bij een pensioenfonds (of verzekeraar) zullen we de eerste verdieping van uw pensioenhuis noemen.

Dan gaan we nog een trap op, en komen op de tweede verdieping. Tenminste als uw pensioenhuis die verdieping heeft. Want hier gaat het om pensioenverzekeringen die u zelf hebt geregeld. Zo hebben veel mensen in het verleden één of meer geldbedragen als koopsommen gestort. Hieruit kunnen zij later een lijfrente ontvangen, wat eigenlijk hetzelfde als pensioen is.

De meeste mensen hebben dat trouwens vooral gedaan omdat de gestorte koopsom aftrekbaar was voor de inkomstenbelasting. Dus 'de belasting betaalde mee', zoals dat zo mooi genoemd werd. Dat tikte vooral aan voor de hogere inkomens. Die konden dan veel aftrekken. Maar troost u zich als u niet tot deze groep behoort. Diezelfde hogere inkomens hebben namelijk vaak ook al een stevige eerste pensioenverdieping. Het gevolg is dat zij nu niet goed raad weten met de tweede verdieping. Wat daarmee te doen? Voorlopig helemaal bij de verzekeraar laten staan of toch maar beginnen met het geld laten uitkeren? Maar ja, in dat geval moet je er wel belasting over betalen. En dat is vervelend. Toegegeven, het is een luxeprobleem, maar toch een probleem.

U bent rijker dan u denkt

Dan komen we op de zolder van uw pensioenhuis. Daar kunnen nog wel eens waardevolle, soms half vergeten zaken liggen. Om te beginnen financiële bezittingen, vooral spaartegoeden. In doorsnee zal dit zo'n 10.000 euro per huishouden bedragen. Dit is te beschouwen als een eigen pensioenpotje voor later.

Daarnaast bezit ongeveer de helft van de Nederlanders een eigen huis. De gemiddelde waarde daarvan bedraagt circa 220.000 euro. Als we daar de gemiddelde hypotheekschuld van circa 100.000 euro van aftrekken, blijft er pakweg 120.000 euro over.

En als uw huis bij pensionering (bijna) hypotheekvrij is, natuurlijk nog veel meer. Ook dit geldt u, mocht het nodig zijn, in uw eigen pensioenpot stoppen. Dit betekent bij pensionering wel dat u moet verhuizen naar een kleinere eigen woning of een huurwoning. Dit laatste is voor de meeste mensen niet zo'n aantrekkelijke optie. Maar het is wel een veilige gedachte, voor het geval dát.

Daarnaast hebben sommigen nog een aardige erfenis in het verschiet. Als dat voor u geldt, is dat ook iets om rekening mee te houden.

Dan komen we bij het laatste uit het oog verloren waardevolle bezit op uw pensioenzolder. Dat is blijven werken! Niet fulltime natuurlijk. Want daarvoor gaat u niet met pensioen. U kunt parttime iets gaan doen wat u altijd al hebt gedaan. Of als het kan, kiest u juist voor andere bezigheden dan waarmee u uw leven in het verleden vulde. Zoek iets leuks, dat ook nog geld oplevert. Zo combineert u het nuttige met het aangename en ontvangt u een extra aanvulling op uw pensioeninkomsten. Deze inkomsten komen trouwens bovenop uw AOW en pensioen. Want anders dan bij veel andere uitkeringen vindt er geen korting plaats op uw AOW en pensioen als u werkt.

Tot slot van dit hoofdstuk: op het dak van uw pensioenhuis staat een schoorsteen. Daaruit komt de eeuwenlange pensioengedachte die in rook is opgegaan. Deze gedachte was heel eenvoudig. De ouders zorgden voor hun jonge kinderen. En deze kinderen zorgden later voor hun oude ouders. De kinderen waren dus het pensioen. Of, beter nog, een totale oudedagsvoorziening, inclusief kost, inwoning en verzorging. Maar die tijd is echt voorbij.